KENDELSE AFSAGT AF DOMSTOLENS PRÆSIDENT
3. maj 1985 *

I de forenede sager 67, 68 og 70/85 R,

Kwekerij Gebroeders van der Kooy BV, nederlandsk anpartsselskab, Zevenhuizen,

og

Johannes Wilhelmus van Vliet, gartner, Uithoorn, Vuurlijn 27,

begge ved advokat A. J. Braakman, Rotterdam, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Lambert H. Dupong, 14 A, rue des Bains (sag 67/85 R),

Landbouwschap, Haag, ved advokat A. J. Braakman, Rotterdam, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Lambert H. Dupong, 14 A, rue des Bains (sag 68/85 R),

Kongeriget Nederlandene, ved D. J. Keur, juridisk konsulent i udenrigsministeriet, Haag, og med valgt adresse på Nederlandenes ambassade i Luxembourg, 5, rue C.-M.-Spoo (sag 70/85 R),

sagsøgere,

mod

Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, ved Kommissionens juridiske konsulent R. C. Fischer som befuldmægtiget og med valgt adresse i Luxembourg hos Georges Kremlis, Kommissionens juridiske tjeneste, Jean Monnet-bygningen, Kirchberg,

sagsøgt,

støttet af

Forbundsrepublikken Tyskland, ved Ministerialrat M. Seidel og med valgt adresse i Luxembourg på Forbundsrepublikken Tysklands ambassades kontor,

Kongeriget Danmark, ved juridisk rådgiver L. Mikaelsen og med valgt adresse i Luxembourg hos chargé d'affaires Ib Bodenhagen, Danmarks ambassade, 11 B, boulevard Joseph-II,

* Processprog: Nederlandsk.

og

Det forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland, ved R. N. Ricks, Treasury Solicitor's Department, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg på Det forenede Kongeriges ambassade, 28, boulevard Royal,

intervenienter,

angående en begæring om udsættelse af gennemførelsen af Kommissionens beslutning C (85) 284 def. af 13. februar 1985 rettet til kongeriget Nederlandene om præferencetariffen for naturgas til gartneriet i Nederlandene (EFT 1985 L 97, s. 49),

har

PRÆSIDENTEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS DOMSTOL

afsagt følgende

KENDELSE

1 Ved begæring, indleveret til Domstolens justitskontor den 14. marts 1985, har kongeriget Nederlandene (sag 70/85 R) nedlagt påstand om udsættelse af gennemførelsen af Kommissionens beslutning C (85) 284 def. af 13. februar 1985 rettet til kongeriget Nederlandene om præferencetariffen for naturgas til gartneriet i Nederlandene, indtil Domstolen har truffet afgørelse om realiteten, subsidiært, såfremt begæringen om udsættelse ikke kan tages til følge, nedlægges der påstand om, at der fastsættes en ny frist på to måneder for gennemførelsen af den anfægtede beslutning, regnet fra datoen for den kendelse, der afsiges vedrørende begæringen. Samme dag har kongeriget Nederlandenes regering indleveret stævning med påstand om annullation af beslutningen.

2 Ved begæringer, indleveret til Domstolens justitskontor den 15. marts 1985, har Kwekerij Gebroeders Van der Kooy og van Vliet, begge gartnere (sag 67/85 R), og Landbouwschap, en organisation, der blandt andet repræsenterer gartneriets interesser i Nederlandene (sag 68/85 R), nedlagt påstand om udsættelse af gennemførelsen af beslutningen af 13. februar 1985, indtil Domstolen har truffet

afgørelse om realiteten. Samme dag har sagsøgerne indleveret stævning med påstand om annullation af beslutningen. Såfremt præsidenten ikke tager begæringen om udsættelse af beslutningen til følge, har sagsøgerne nedlagt påstand om, at det pålægges Kommissionen at opretholde sin beslutning, selv hvis den skulle blive gennemført på nogen måde af den nederlandske regering. Sagsøgerne har interesse i, at den i henhold til EØF-traktatens artikel 173 anlagte sag føres til ende.

3 Det fremgår, at de tre sager 67/85 R, 68/85 R og 70/85 R har samme genstand, og at parterne og generaladvokaten ikke har fremført indsigelser mod, at de forenes. Disse tre sager vil derfor være at forene med henblik på kendelsen om foreløbige forholdsregler.

4 Ved kendelser af 25. april 1985 har Det forenede Kongeriges, Forbundsrepublikken Tysklands og Danmarks regeringer fået tilladelse til at intervenere i sag 70/85 R til støtte for sagsøgtes påstande. Ved kendelse af samme dato har Danmarks regering ligeledes fået tilladelse til at intervenere i sagerne 67/85 R og 68/85 R til støtte for sagsøgtes påstande.

5 Kommissionens beslutning, hvis gennemførelse sagsøgerne begærer udsat, bestemmer i artikel 1, at den nederlandske tarif for naturgas til gartneriproduktion i opvarmede væksthuse, som har været anvendt fra den 1. oktober 1984, er uforenelig med fællesmarkedet efter traktatens artikel 92 og skal bringes til ophør. Artikel 2 bestemmer, at kongeriget Nederlandene inden den 15. marts 1985 skal meddele Kommissionen, hvilke foranstaltninger det har truffet for at efterkomme artikel 1.

6 Denne tarif for naturgas til gartneriet, som er gældende fra 1. oktober 1984 til 1. oktober 1985, er blevet meddelt Kommissionen ved telex af 4. oktober 1984 af den nederlandske faste repræsentation. Efter modtagelse af dette telex anmodede Kommissionen den 11. oktober 1984 den nederlandske landbrugsminister om supplerende oplysnigner og tilkendegav, at medlemsstaterne ifølge traktatens artikel 93, stk. 3, ikke kan gennemføre påtænkte foranstaltninger, før undersøgelsesproceduren har ført til endelig beslutning.

7 Den 27. november 1984 indledte Kommissionen den i traktatens artikel 93, stk. 2, nævnte procedure og opfordrede den nederlandske regering til at fremsætte sine bemærkninger inden for en frist på tre uger. Samtidig har den anmodet den nederlandske regering om at træffe de nødvendige foranstaltninger til at udsætte gennemførelsen af den pågældende støtteforanstaltning og kritiseret den for at have gennemført denne foranstaltning i strid med artikel 93, stk. 3. Den tilkendegav, at de økonomiske fordele, som fulgte deraf, kunne kræves tilbagebetalt. De berørte parter blev opfordret til at fremsætte deres bemærkninger ved en meddelelse offentliggjort i EF-Tidende. I denne meddelelse blev det på ny tilkendegivet, at proceduren i henhold til artikel 93, stk. 2, har udsættende virkning, og det blev udtrykkeligt meddelt, at enhver støtte, der ydes inden den endelige afgørelse i forbindelse med nævnte procedure, kan kræves tilbagebetalt (EFT C 326, s. 3).

8 Det bemærkes, at Kommissionen efter langvarige undersøgelser, som går tilbage til 70'erne, den 15. december 1981 traf beslutning om præferencetariffen for naturgas til gartneriet i Nederlandene (EFT 1982 L 37, s. 29). Denne beslutning pålagde den nederlandske regering at ophæve præferencetariffen for gartneriet inden den 1. oktober 1982 ved at bringe gartneritariffen på højde med industritariffen. Mens denne beslutning var genstand for en sag for Domstolen, blev der ført forhandlinger mellem den nederlandske regering og gartneriets repræsentanter, som er sammensluttet i »Landbouwschap«. Disse forhandlinger førte til en aftale om, at gartneritariffen gradvis skulle bringes på højde med industritariffen den 1. april 1983.

9 I september 1984 udmundede forhandlinger mellem Landbouwschap og det nederlandske gasdistributionsselskab »Gasunie« i en ny kontrakt gældende fra 1. oktober 1984 til 1. oktober 1985. Det er denne nye kontrakt, som den her anfægtede beslutning forbyder at anvende.

10 Ifølge sagsøgerne i sagerne 67/85 R og 68/85 R viser beslutningens indhold, at den berører dem umiddelbart og individuelt, selv om den formelt er rettet til kongeriget Nederlandene. Landbouwschap har desuden fremhævet, at da det har underskrevet den aftale, som den anfægtede beslutning angår, kan det ikke bestrides, at Landbouwschap berøres individuelt af Kommissionens beslutning.

11 Med hensyn til sagens realitet har alle sagsøgerne fremhævet, at Gasunie er en privatretlig virksomhed, og at de offentlige myndigheder ikke råder over noget retsmiddel til forudgående eller efterfølgende at øve indflydelse på resultatet af forhandlingerne om prisen på naturgas, som er genstand for den aftale, som Kommissionen anfægter i denne sag. Ved at træffe den anfægtede beslutning har Kommissionen følgelig overskredet sin kompetence ved at pålægge de nederlandske myndigheder at træffe de foranstaltninger, der nævnes i beslutningen. Den har i øvrigt ikke angivet, efter hvilke retningslinjer Nederlandene skal træffe de i beslutningen nævnte foranstaltninger, og den har således tilsidesat sin begrundelsespligt.

12 For det andet har sagsøgerne gjort gældende, at Kommissionen tidligere altid, når den har grebet ind, har taget hensyn til væksthusgartneriets særlige situation i Nederlandene, og den har været af den opfattelse, at denne situation berettigede, at det blev tilladt, at naturgastariffen for gartneriet på lang sigt og i væsentlig grad afveg fra den tilsvarende pris på svær brændselsolie. Kommissionen har således i en meddelelse til Rådet om naturgas (KOM (84) 583 def.) af 30. oktober 1984 erkendt, at »naturgas mere og mere må konkurrere med andre energikilder, hvilket betyder, at naturgasselskaberne må indføre mere smidige pris- og leveringsbetingelser«.

13 Den særlige tarif for gartneriet er i enhver henseende økonomisk forsvarlig og er i hvert fald nødvendig for at undgå, at en væsentlig del af gartnerne går over til brug af kul. Af forskellige grunde kan en tilbagevenden til kul i denne sektor langt lettere tænkes som brugbar økonomisk erstatningsløsning end for andre kundegrupper inden for industrien. I det omfang, den anfægtede beslutning ikke tager hensyn til disse betragtninger, er den i strid med traktatens artikel 92 eller i hvert fald med artikel 190, fordi Kommissionen ikke klart har angivet, på hvilken måde den omtvistede naturgastarif for gartneriet udgør en støtteforanstaltning. Kommissionen har kun fremlagt resultaterne af sine egne beregninger uden at angive den anvendte metode, hvilket umuliggør enhver kontrol.

14 Afsætningsmarkedet for gas i væksthusgartnerisektoren må anses for et særskilt, relevant marked, og man kan derfor ikke på grundlag af en sammenligning mellem naturgastariffen for gartneriet og industritariffen fastslå, at der er tale om en støtteforanstaltning. Desuden findes der ikke en enkelt industritarif, men adskillige forskellige tariffer alt efter forbrugerne, hvilket beslutningen ikke tager hensyn til.

Endelig må enhver sammenligning af naturgastariffen for gartneriet ske i forhold til kundegrupper inden for industrien, over for hvilke Gasunie's pris også er differentieret. Ved ikke at undersøge disse punkter har Kommissionen tilsidesat principperne om omhyggelig forvaltning, om beskyttelse af den berettigede forventning og proportionalitetsprincippet, eller i hvert fald traktatens artikel 190. Artikel 92 giver i øvrigt ikke Kommissionen kompetence til at gribe ind i den samlede politik for naturgastariffer, og dens indgriben er derfor udtryk for magtfordrejning.

15 Sagsøgerne gør gældende, at en brat stigning af prisen på naturgas på omkring 5 cents pr. m³, som Kommissionen synes at kræve, vil medføre uoprettelig skade for væksthusgartneriet i Nederlandene, da den vil skabe en kontinuerlig tabssituation. I øjeblikket er der allerede 25% af virksomhederne, der ikke længere kan opfylde alle deres forpligtelser. Hvis gasprisen stiger med 5 cents, vil 30-35% af virksomhederne være i denne situation. For sagsøgeren van Vliet vil den påtænkte forhøjelse betyde konkurs. Der vil således blive skabt alvorlige vanskeligheder for omkring 3 000 andre virksomheder, hvoraf nogle må forsvinde.

16 En forhøjelse af punktet for omstilling til kul med ca. 5 cents pr. m³ og den hensyntagen til svær brændselsolie, som Kommissionen kræver, vil have til følge, at parterne efter gennemførelsen af den trufne beslutning vil være nødt til at tage disse momenter som udgangspunkter i deres forhandlinger om prisen på naturgas for gartneriet fra 1. oktober 1985. Derfor begrænser den trufne beslutning forhandlingsfriheden, hvilket medfører fastsættelse af højere priser. Det er i øvrigt på ingen måde klart, til hvem de gartnere, for hvem den påtænkte prisstigning vil medføre et alvorligt, men ikke uopretteligt tab, skal henvende sig med krav om tilbagebetaling af det for meget erlagte. Gennemførelse af den anfægtede beslutning ville medføre, at ca. 1000 gartnere omstillede sig til kul med alle de skadelige virkninger for miljøet, som følger heraf. Et stort antal gartnere er teknisk og økonomisk i stand til ret hurtigt at omstille sig til kul. Det gælder blandt andet sagsøgeren van der Kooy.

17 Hvis prisen på naturgas skulle blive ændret pludseligt, ville det medføre, at gartnerne ikke længere vil kunne ændre den bestående dyrkningsplan, og at de vil nedskære gasforbruget så meget som muligt og således skade produkternes

kvalitet. De måtte ligeledes påbegynde dyrkningen senere. Det ville medføre likviditetsvanskeligheder for gartnerne på grund af:

— alvorlig forsyningsknaphed på markedet mellem februar og maj;

— betydelige overskud i forsyningssituationen på markedet mellem maj og november;

— sammenfaldet mellem den nederlandske høst og høsten i andre lande, som medfører et større prisfald og derfor socio-økonomiske problemer for alle tilsvarende virksomheder i Fællesskabet, navnlig dem, der er etableret i Fællesskabets middelhavsområder;

— virksomhedslukninger og en voksende arbejdsløshed i gartnerisektoren og i forhandler- og transportvirksomhederne og hos leverandørerne. Enhver person, som arbejder i gartneriet, skaber en arbejdsplads for mindst én person uden for denne sektor;

— et fald i fast ejendoms afkast, blandt andet investeringer med henblik på energibesparelser;

— tab af omsætning for Gasunie og højere omkostninger for de resterende gartnere, på hvem infrastrukturomkostningerne vil blive overvæltet.

18 Endelig fremgår den begærede forholdsregels uopsættelige karakter af, at artikel 2 i den omtvistede beslutning fastsætter den 15. marts 1985 som sidste frist for den nederlandske regering til at meddele Kommissionen, hvilke foranstaltninger den har truffet for at afskaffe støtten.

19 Kommissionen har fremsat formalitetsindsigelse i de sager, som sagsøgerne har anlagt under nr. 67/85 R og 68/85 R. Den støtte, der kritiseres i den anfægtede beslutning, begunstiger alle de nederlandske gartnere, som bruger naturgas. Der er altså ikke tale om en individuel støtte til gunst for en bestemt virksomhed. Det er så meget mere tvivlsomt, om sagen kan antages til realitetsbehandling, som modtagerne af støtten, nemlig gartnerne, sandsynligvis må bøje sig for de af ministeren godkendte tariffer.

20 Sagen må så meget mere afvises for Landbouwschap's vedkommende, da Landbouwschap — til forskel fra gartnerne — ikke drager nogen økonomisk fordel af den omtvistede støtte. Den simple omstændighed, at Landbouwschap på ny må indlede forhandlinger om naturgastariffen — forhandlinger, hvis resultat i alle tilfælde skal godkendes af ministeren — er ikke tilstrækkeligt til, at begæringen kan antages til realitetsbehandling. Det fremgår af artikel 71 i den nederlandske lov om økonomisk regulering som fortolket af Hoge Raad, at Landbouwschap ikke i sin egenskab af »Bedrijfschap« i Nederlandene kan kræve en civilretlig foranstaltning som repræsentant for individuelle virksomheders civilretlige interesser, der ikke udtrykkeligt er nævnt. I øvrigt fremgår det af Domstolens praksis, at en forening, der er oprettet til forsvar af en gruppe retsundergivnes kollektive interesser, ikke kan anses for umiddelbart og individuelt berørt af en retsakt, som påvirker denne gruppes generelle interesser (dom af 18. marts 1975, Union syndicale mod Rådet, 72/74, Sml. s. 401).

21 Med hensyn til sagens realitet har Kommissionen anført, at den i sin beslutning detaljeret har angivet grundene til, at staten efter dens opfattelse kan udøve en afgørende indflydelse på tariffernes fastsættelse. Staten ejer direkte og indirekte 50% af Gasunie's kapital. Ifølge Gasunie's vedtægter kan staten ikke direkte påtvinge denne sine beslutninger, men kan til gengæld hindre beslutninger, som den ikke billiger. Desuden skal de af Gasunie fastsatte priser godkendes af ministeren, før de kan anvendes. Gasunie kan uden tvivl tillade sig at samtykke i en fordelagtig tarif for en bestemt gruppe købere som f.eks. gartnerne, hvis regeringen kræver det, og dette gælder så meget mere, som det heraf følgende underskud for 85-90%'s vedkommende dækkes af staten. Hvad angår anvendelsen af artikel 92, er det i det væsentlige støttens virkninger, der skal tages hensyn til, og ikke situationen for de organer, der fordeler støtten (Domstolens dom af 22. marts 1977, Steinike & Weinlig, 78/76, Sml. s. 595, og dom af 30. januar 1985, Kommissionen mod Frankrig, 290/83, Sml. 1985, s. 440).

22 Argumentet om en eventuel omstilling fra naturgas til kul er blevet fremført for sent, og det er ikke blevet godtgjort, at fastsættelsen af tariffen er baseret på beregninger om konkurrenceforholdet mellem naturgas og kul inden for gartneriet. Kommissionen har anført, at spørgsmålet om, i hvilket omfang naturgastariffen for gartneriet kan anses for en tarif, der skal konkurrere med kul, i betragtning af sine tekniske aspekter kun kan bedømmes under behandlingen af sagens

realitet, og at det under sagen om foreløbige forholdsregler må lægges til grund, at Kommissionen med rette har indledt proceduren mod denne tarif i henhold til artikel 93, stk. 2.

23 Den nederlandske regering har med urette tilladt, at den nye tarif for gartneriet anvendes, uden at Kommissionen har kunnet indlede proceduren efter artikel 93, stk. 2, og før denne procedure har ført til en endelig beslutning. Den begærede foreløbige forholdsregel er følgelig klart uforenelig med artikel 93, stk. 3, sidste punktum. Den ville sidestille den nederlandske foranstaltning, som er blevet indført i strid med denne bestemmelse, med de allerede eksisterende, lovligt indførte støtteforanstaltninger og ville derfor føre til, at denne bestemmelse blev berøvet sin bindende virkning, eller endog at tilsidesættelse af denne blev begunstiget. Det er tværtimod Kommissionen, som i dette tilfælde har kunnet kræve en foreløbig foranstaltning for at forpligte Nederlandene til at udsætte anvendelsen af den nye tarif, indtil proceduren i henhold til artikel 93, stk. 2, er afsluttet.

24 Med hensyn til beslutningens påståede indholdsmæssige ubestemthed har Kommissionen anført, at der er forskel på en negativ beslutning truffet vedrørende en bestående støtte og en negativ beslutning truffet vedrørende en påtænkt indførelse eller ændring af en støtte. Kommissionen har frivilligt afholdt sig fra at angive, hvilke foranstaltninger den nederlandske regering bør træffe for at bringe uforeneligheden med fællesmarkedet til ophør, hvilket artikel 93, stk. 2, første afsnit, udtrykkeligt bemyndiger den til.

25 Med hensyn til den påståede utilstrækkelige begrundelse har Kommissionen anført, at den har taget tilstrækkeligt hensyn til gartneriets særegenheder, for så vidt de forekommer at have betydning for vurderingen af konkurrenceforholdet mellem kul og naturgas i denne sektor.

26 Kommissionens beslutning angår en støtte, som allerede ulovligt er blevet anvendt, og der bør ikke i en beslutning gives en medlemsstat en frist til at afskaffe eller ændre den (Domstolens dom af 2. juli 1974, Italien mod Kommissionen, 173/73, Sml. s. 709). Beslutningen har ikke til formål at bemyndige Nederlandene til at opretholde den omtvistede tarif indtil 15. marts 1985, men pålægger Nederlandene før denne dato at meddele, hvilke foranstaltninger der er truffet for at efterkomme forbudet mod at anvende denne tarif. En negativ beslutning i henhold til artikel 93,

stk. 2 og 3, skal altid efterkommes hurtigst muligt. Dette forhindrer ikke, at der, efter at beslutningen er blevet truffet, kan følge et samråd om, hvorledes støtten kan ændres.

27 Med hensyn til det hævdede alvorlige og uoprettelige tab, har Kommissionen bemærket, at en medlemsstat, som ikke opfylder bestemte forpligtelser, som påhviler den i henhold til traktaten, ikke må stilles gunstigere end de medlemsstater, som overholder traktaten. Forpligtelsen til ikke at gennemføre den påtænkte støtte før Kommissionens endelige beslutning er pålagt i selve traktaten og kan således ikke ophæves ved en sag om foreløbige forholdsregler i henhold til EØF-traktatens artikel 185. Det tab, som i dette tilfælde følger heraf for gartnerne, er ikke særligt væsentligt, så længe der findes mulighed for, at den gunstige tarif endnu vil blive godkendt af Kommissionen eller eventuelt af Domstolen. I det foreliggende tilfælde er gartneritariffen klart gunstigere end industritariffen, i modsætning til den forrige ordning, hvor gartneritariffen var tilpasset industritariffen.

28 Ved bedømmelsen af det tab, som det nederlandske gartneri lider som følge af beslutningens gennemførelse, er det umuligt ikke at tage hensyn til, at denne sektor i vinteren 1984/1985 har nydt godt af en ulovlig fordel, og at man vidste, at Kommissionen havde forbeholdt sig retten til at kræve denne støtte tilbagebetalt. Ved udarbejdelsen af deres dyrkningsplaner skulle de nederlandske gartnere følgelig have taget hensyn til, at præferencetariffen ikke var et pålideligt kriterium, som de kunne bruge som beslutningsgrundlag. Hertil kommer, at dyrkningsplanerne for vinterhøståret 1984/1985 sandsynligvis stadig var baseret på den tarif, der gjaldt før den 1. oktober 1984,således at anvendelse af den nye præferencetarif i denne henseende udgjorde en uforudset fordel. En støtte, der foreløbigt er tilladt inden for rammerne af en sag om foreløbige forholdsregler, kan ikke give gartnerne et solidt beslutningsgrundlag og har snarere karakter af en midlertidig tilpasning af omkostningerne.

29 Kommissionen har i øvrigt rejst det spørgsmål, om det er foreneligt med traktatens ordning, hvorefter kun Rådet med enstemmighed i undtagelsestilfælde kan fravige fællesskabsbestemmelserne, at gennemførelsen af Kommissionens beslutning udsættes ved en afgørelse i en sag om foreløbige forholdsregler, og at Nederlandene således bemyndiges til at indføre en ny støtte, om end midlertidigt.

30 Den nederlandske regerings beregninger over følgerne af en forhøjelse af tariffen for omkostningsstrukturen i det nederlandske gartneri giver en slående illustration af det omfang, i hvilket præferencetariffen forbedrer det nederlandske gartneris konkurrencestilling på fællesmarkedet — som allerede har forbedret den ulovligt i løbet af den forløbne vinter — på bekostning af gartneriet i andre medlemsstater.

31 Med hensyn til den påståede risiko for omstilling til kul med de skadelige følger for miljøet og for Gasunie's rentabilitet, som følger heraf, har Kommissionen anført, at dens beslutning ikke forbyder at gøre denne omstilling utiltrækkende ved hjælp af en konkurrencedygtig tariffastsættelse, men kun forbyder, at præferencetariffen, således som den nu er udformet, har karakter af støtte.

32 De intervenerende stater har fremhævet, at en udsættelse af beslutningen vil medføre et alvorligt og uopretteligt tab for dem. Det forenede Kongeriges regering har blandt andet anført, at støtten til de nederlandske gartnere udgør fra en tredjedel til tre fjerdedele af en gennemsnitsproducents samlede indtægter. Siden indførelsen i 1978 har præferencetariffen gjort det muligt for de nederlandske gartnere at fordoble deres markedsandel for tomater og agurker i Det forenede Kongerige. På det samlede tomatmarked i Fællesskabet har de nederlandske gartnere ligeledes fordoblet deres salg, idet deres markedsandel er steget fra 31% til 65%. Denne udvikling har samtidig medført en væsentlig reduktion af væksthusarealerne i Det forenede Kongerige, som er faldet fra 582 ha i 1978 til 394 ha i 1984. Det er ligeledes blevet fremført, at de nederlandske gartnere på mellemlang sigt kan overvælte prisstigninger på gas, fordi de er prisførende på det europæiske marked.

33 Ifølge EØF-traktatens artikel 185 har indbringelse af klager for Domstolen ikke opsættende virkning. Denne kan dog, hvis den skønner, at forholdene kræver det, udsætte gennemførelsen af den anfægtede retsakt og foreskrive de nødvendige foreløbige forholdsregler, jfr. EØF-traktatens artikler 185 og 186.

34 Ifølge fast praksis kan forholdsregler af denne art kun komme i betragtning, hvis de forekommer umiddelbart berettigede på grund af de påberåbte faktiske og

retlige omstændigheder. Det kræves desuden, at de er uopsættelige i den forstand, at det er nødvendigt, at de træffes og udtømmer deres virkninger, før der træffes afgørelse om sagens realitet, for at undgå, at den part, som begærer dem, lider et alvorligt og uopretteligt tab. Endelig kræves det, at de er foreløbige i den forstand, at de ikke foregriber afgørelsen om sagens realitet.

35 Det følger af traktatens artikel 92, stk. 1, at statsstøtte, som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, er uforenelig med fællesmarkedet i det omfang, den påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne. Ifølge artikel 93's sidste stykke skal Kommissionen underrettes så betids om enhver påtænkt indførelse eller ændring af støtteforanstaltninger, at den kan fremsætte sine bemærkninger hertil. I samme stykke bestemmes, at er Kommissionen af den opfattelse, at det påtænkte er uforeneligt med fællesmarkedet i henhold til artikel 92, skal den uopholdeligt iværksætte den i artikel 93, stk. 2, fastsatte fremgangsmåde. I artikel 93, stk. 3, sidste punktum, bestemmes, at den pågældende medlemsstat ikke må gennemføre de påtænkte foranstaltninger, før den nævnte fremgangsmåde har ført til endelig beslutning.

36 Ifølge Kommissionen er den begærede foreløbige forholdsregel klart uforenelig med artikel 93, stk. 3, sidste punktum. Den nederlandske regering har nemlig med urette anvendt den pågældende foranstaltning, allerede før Kommissionen traf den anfægtede beslutning.

37 Selv om det er korrekt, som Kommissionen har anført, at bestemmelserne i artiklerne 92 og 93 vedrørende kontrollen med statslige støtteforanstaltningers forenelighed med fællesmarkedet går ud på, at ingen national foranstaltning til indførelse af støtte må gennemføres, før Kommissionen har udtalt sig, kan en medlemsstat, selv hvis den har overtrådt artikel 93, dog ikke berøves retten til domstolsprøvelse, navnlig i henhold til artiklerne 173 ff., af lovligheden af en kommissionsbeslutning, der indeholder et klagepunkt imod den, og følgelig heller ikke retten til at begære udsættelse af gennemførelsen af den pågældende beslutning i henhold til traktatens artikel 186. Dette resultat foregriber på ingen måde den mulighed, som Kommissionen har for at anlægge sag med påstand om, at det statueres, at kongeriget Nederlandene har overtrådt traktatens artikel 93, stk. 3, sidste punktum, hvilket Domstolen navnlig har anerkendt i sin kendelse af 21. maj 1977 (Det forenede Kongerige, 31/77 R og 53/77 R, Sml. s. 921).

38 Med hensyn til spørgsmålet, om den begærede forholdsregel umiddelbart forekommer berettiget, bemærkes, at der i mange år har fundet forhandlinger sted mellem Kommissionen og den nederlandske regering om gasprisen for gartnerne. Efter Kommissionens beslutning af 15. december 1981, der krævede ophævelse af præferencetariffen for naturgas (EFT 1982 L 37, s. 29) har kongeriget Nederlandene truffet de nødvendige foranstaltninger for at bringe gartneritariffen på højde med industritariffen. Denne aftales ordlyd er fastlagt ved en skrivelse af 29. juli 1982 fra Kommissionen til den nederlandske udenrigsminister.

39 På grund af de af den nederlandske regering trufne foranstaltninger, som væsentligt reducerede den indtil da konstaterede prisforskel på gas til gartneriet og til industrien, besluttede Kommissionen at ophæve sin beslutning af 15. december 1981 og indstillede den procedure, der var indledt mod den nederlandske regering (EFT 1982 L 229, s. 38).

40 Det fremgår af den aftale, der er indgået mellem den nederlandske regering og Kommissionen, at gartneritariffen skulle tilpasses under hensyntagen til varmepariteten mellem gas og svær brændselsolie.

41 Den 1. oktober 1984 indførte Gasunie imidlertid en ny gartneritarif, hvorved maksimumprisen for gas i 12 måneder blev fastsat til 42,5 cents pr. m^3. Denne maksimering blev aftalt, mens prisen på svær brændselsolie var i konstant stigning. Endvidere afveg gartneritariffen på ny væsentligt fra industritariffen.

42 Det fremgår altså, at den nederlandske regering klart har forrykket den ligevægt, som frit var blevet aftalt mellem den og Kommissionen. Desuden synes denne regering ikke umiddelbart at have overholdt artikel 93, stk. 3, idet den for sent har underrettet Kommissionen om den nye kontrakt, og idet den har gennemført de påtænkte foranstaltninger, før den af Kommissionen indledte fremgangsmåde var blevet ført til ende, og således gjort det muligt for de nederlandske gartnere i adskillige måneder at nyde godt af en fordel, som Kommissionen og de intervenerende medlemsstater betragter som forskelsbehandling.

43 I betragtning af Kommissionens stillingtagen i dens beslutning af 15. december 1981 har en sådan tarif kun kunnet indføres, hvis det var klart, at den ikke udgjorde en støtte. Det er imidlertid herved tilstrækkeligt at konstatere, ud over hvad der allerede er fastslået, at sagsøgernes anbringender herom ikke kan anses for at være så klare, at Domstolen kan acceptere dem uden alvorlig risiko for at foregribe den argumentation, som skal fremføres om sagens realitet. Dette gælder navnlig argumenter vedrørende denne rolle, som den nederlandske regering kan spille ved fastsættelsen af Gasunie's tariffer, og vedrørende de muligheder, som gartnerne har for at omstille sig til kul.

44 Herefter må det konstateres, at der ikke foreligger nogen uopsættelighed, som kan begrunde, at en fordel, der gives i strid med traktatens artikel 93, stk. 3, opretholdes længere.

45 Med hensyn til det alvorlige og uoprettelige tab, som sagsøgerne hævder at lide på grund af anvendelsen af den anfægtede beslutning, må det betragtes på baggrund af de skadelige virkninger, som præferencetariffen på gas ifølge Kommissionen og de intervenerende medlemsstater allerede har fremkaldt og vil fremkalde i fremtiden for gartneriet i de øvrige medlemsstater.

46 Det fremgår derfor, at begæringerne ikke kan tages til følge, hverken den principale begæring eller den subsidiære begæring om at udsætte den anfægtede beslutning i to måneder.

47 Sagsøgerne har endvidere, for det tilfælde, at præsidenten ikke tager begæringen om foreløbige forholdsregler til følge, fremsat begæring om, at det i det mindste pålægges Kommissionen at opretholde den anfægtede beslutning, selv hvis den nederlandske regering skulle gennemføre den anfægtede beslutning. Sagsøgerne har anført, at de har interesse i, at fremgangsmåden i henhold til traktatens artikel 173 føres til ende. En sådan begæring kan ikke tages til følge. Sagsøgerne har ikke godtgjort, at en sådan forholdsregel er nødvendig, når henses til de særlige betingelser for sager om foreløbige forholdsregler. Det bemærkes i øvrigt, at Domstolens procesregler i alle tilfælde gør det muligt for sagsøgerne i givet fald at fremsætte deres bemærkninger og tilkendegive deres interesse i, at sagen forbliver på retslisten, før der træffes afgørelse om en eventuel slettelse af deres sag.

Af disse grunde

bestemmer

PRÆSIDENTEN

før endelig afgørelse træffes:

1) **Sagerne 67/85 R, 68/85 R og 70/85 R forenes med henblik på afsigelsen af kendelsen.**

2) **Begæringerne tages ikke til følge.**

3) **Afgørelsen om sagens omkostninger udsættes.**

Således bestemt i Luxembourg den 3. maj 1985.

P. Heim
Justitssekretær

A. J. Mackenzie Stuart
Præsident